

УЧНІВСЬКЕ ЛІСНИЦТВО: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ ГУРТКІВЦІВ

Стукал Ніна Іванівна

Керівник Дорогинського учнівського
лісництва
Фастівського районного
еколого-етнографічного центру
Київської області

Сьогодні як ніколи перед людством стоїть питання про необхідність зміни свого ставлення до природи і забезпечення відповідного екологічного виховання і освіти нового покоління. Людині необхідні нові знання, нова система цінностей, які, безумовно, необхідно створювати і виховувати з дитинства.

Ці завдання в Дорогинському учнівському лісництві розв'язуються через наступні напрямки діяльності:

- засвоєння теоретичних знань;
- навчально-дослідницький;
- практичний;
- природоохоронний;
- профорієнтаційний.

Головним орієнтиром у його роботі є безпосереднє спілкування з природою. Юні лісівники не тільки вивчають біологію рослин і тварин, але й на практиці застосовують свої знання. Це висадження дерев, підгодівля тварин і птахів взимку, збір насіння лісових порід, догляд за лісовими посадками, охорона комах, птахів, тварин, проведення біотехнічних заходів з догляду за мисливською фауною, догляд за шкількою декоративних рослин.

Тому логічно, що ми працюємо над розв'язанням проблеми «Формування екологічної культури і мислення вихованців засобами учнівського лісництва».

Теоретичних і практичних знань щодо вирощування і охорони лісу учні набувають у процесі вивчення основ лісництва на заняттях гуртка юних лісівників. У процесі викладання основ лісництва, практичних робіт у лісі розкриваю вихованцям гуртка основні положення природоохоронної роботи, збереження та збагачення флори і фауни рідного краю. Для цього використовую широке коло сучасних педагогічних технологій і методів, а саме:

- метод проектів (науково-дослідницькі роботи, екологічні проекти);
- інформаційно-комунікативні технології (сьогодні без них не можливе повноцінне проведення занять, оформлення результатів дослідницьких робіт, пошук інформації в Інтернеті, використання програмно-педагогічних засобів навчання),
- інтерактивні технології.

Під час проведення занять з основ лісівництва використовую роботу в парах, групах, мозковий штурм, мікрофон, джиг-со, дерево рішень, павутинка, метод Ривіна, тощо.

Щорічно ми є неодмінними учасниками акції « Майбутнє лісу в твоїх руках», яке розпочинається 21 березня у Всесвітній День лісів. День відкриття акції – це справжнє свято. Обов'язково до нас приїздять гості. Це представники Державної лісової агенції, Київської обласної державної адміністрації, Фастівської районної державної адміністрації, громадськості району, села. Цього року разом із юними лісівниками ліс садили вихованці дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей, їхні батьки-вихователі.

Ми є неодмінними учасниками змагань екологічних агітбригад. Агітбригада «Довіра» виконує просвітницьку місію, заставляючи задуматись тих, перед ким виступає: яким буде завтрашній день?, що я особисто зробив щоби покращити існуючий екологічний стан своєї місцевості?

Прокладена в лісовому масиві екостежина, слугує виконанню завдань:

- навчальної і пропагандистської роботи з питань охорони природи;
- виховання екологічно грамотної культури поведіння людини в навколишньому середовищі;
- виховання любові до природи;
- виховання особистої відповідальності за охорону лісу

Довжина екостежини - близько 2 км. Компактно розташовані на ній сім об'єктів природи дозволяють вивчати їх у комплексі та взаємозв'язку, спостерігати вплив одного компоненту лісу на інший. Вихованці гуртка та інші учні мають змогу ознайомитись з біоценозами і біогеоценозами, оцінити стан довкілля. Головне призначення екологічної стежини «Дивосвіт лісу» - створення умов для цілеспрямованого виховання екологічної культури молоді.

Екологічна стежина стимулює до активної науково-дослідницької діяльності. Значна частина дослідницьких робіт гуртківців своєю тематикою зв'язана з екологічною стежиною. В зв'язку із змінами, які відбулись в організації виробництва Дорогинського лісництва, в планах на майбутнє змінити маршрут екологічної стежини та включити нові об'єкти.

Схильність учнів до дослідницької діяльності індивідуальна. Вона виявляється в певних аналітичних здібностях, спостережливості, особливостях пам'яті та уваги, фантазії, працьовитості, вольових зусиль.

Серед чинників стимулювання пізнавального інтересу учнів до занять в шкільному лісництві, значну роль відіграють власноруч виконані досліді, проведені спостереження. Завдяки їм учні мають змогу опановувати природничі знання в цікавій для них формі експерименту, практично застосовувати набуті теоретичні знання, „проходити” шляхами наукових відкриттів.

Для цього сприяю самостійному дослідженню біологічних об'єктів. Самостійна робота потребує від учнів оволодіння системою загальнонавчальних умінь і навичок. Це відбувається не тільки в процесі проведення досліджень, а й під час обробки та аналізу результатів,

побудови висновків, узагальнень, зокрема прогнозування, розробки пропозицій і рекомендації щодо раціонального природокористування. Вагоме значення має ведення записів й оформлення малюнків, фотографування.

Свої спостереження, дослідження вихованці оформляють у вигляді наукових робіт МАН, екологічних проєктів, конкурсних робіт. Зібраний матеріал поповнює кабінет біології у школі та кабінет учнівського лісництва.

Враховуючи вікову, інтелектуальну, психофізіологічну неоднорідність учнівського контингенту в гуртку (охоплення учнів 7-11 класів), особистісне навчання здійснюється через трьохрівневу модель розвитку творчого потенціалу дітей.

Проблемою нашої сільської школи є те що відсоток обдарованих дітей в ній значно нижчий ніж у міській, тому що, частина саме таких дітей переходить навчатися до міських ліцеїв, а також значна частка дітей у школі - із асоціальних сімей з низьким культурним і інтелектуальним рівнем.

Робота Дорогинського учнівського лісництва оцінена на різних конкурсах і заходах. У 2010 році ми стали володарями срібного кубка в «Лідер позашкільної освіти» першого десятиліття XXI століття в номінації «Природнича освіта», починаючи із 2010 року учасники Всеукраїнських зльотів учнівських лісництв, на котрих виборювали відповідно призові місця та Гран-прі. За підсумками 2012 року Товариство лісівників України, Державна лісова агенція в конкурсі на Краще учнівське лісництво присудили нам II місце серед учнівських лісництв України.

Вихованці учнівського лісництва є переможцями обласного етапу Малої академії наук у секціях «Лісівництво», «Охорона природи і раціональне природокористування», «Ботаніка і зоологія».

Науково-дослідницькі роботи виконувались гуртківцями і для олімпіади із екології, в якій 2 роки поспіль були переможцями обласного етапу, і для конкурсів «До чистих джерел», «МАН для учнів 6-8 класів», «Юний дослідник» у яких ставали переможцями Всеукраїнського етапу.

Багато вихованців учнівського лісництва стають справжніми дбайливими охоронцями зеленого друга. Для вчителя саме головне, коли колишні вихованці учнівського лісництва при зустрічі кажуть: «Учнівське лісництво – це краще, що було у моєму житті». Інколи запитують: «В чому секрет вашого успіху?» Відповідь така: в умовах сільської малокомплектної школи ми кожному дитину, в якій є хоч невеликий вогник прагнення здійснювати природоохоронну дослідницьку діяльність підтримуємо, розвиваємо і спрямовуємо.

Доглядаючи за лісом, вирощуючи садивний матеріал для штучного лісовідновлення, вивчаючи видовий склад птахів і звірів лісу, переселяючи лісових рудих мурашок, учні психологічно готуються до вибору професії, пов'язаної з вирощуванням і охороною лісу.

Учнівське лісництво вже багато років служить кузнею для лісового господарства. Випускники вступають до університетів і коледжів, на факультети, які готують фахівців лісового господарства, ландшафтного дизайну і зеленого будівництва, флористики, екологів, біологів. Частина вихованців залишається працювати у рідному лісгоспі.

Ми прагнемо, щоб наші учні після закінчення школи пішли працювати в лісове господарство або здобували освіту в лісотехнічних коледжах і вузах. Звісно, що статистика переконлива річ, але вимірювати результати профорієнтаційної роботи тільки кількістю вихованців, які вступили до навчальних закладів відповідного профілю не можна. Наші випускники працюють у лісовому господарстві бензопильниками, обрубниками сучків, водіями, кранівниками та на інших робітничих професіях не менш важливих, ніж ті, що потребують вищої освіти.

Опанування учнями знань з біології лісу, законів його розвитку й відтворення робить почуття любові до рідної природи змістовнішими й глибшими, багатьом допоможе у виборі своєї майбутньої професії.

Проблемами Дорогинського учнівського лісництва, над якими плануємо працювати в наступні роки є:

- популяризація діяльності учнівського лісництва, пропаганда екологічних знань серед населення;

- інтегрування вихованців гуртка у систему безперервної лісової освіти, зокрема прийом на бюджетні місця у ВУЗи;

- матеріального стимулювання сумлінної праці учнів в учнівському лісництві.